

LUCEAFĂRUL

PM 72

REVISTĂ

LITERARĂ

ANUL IV. NR. 23-24
Budapesta, 15 Dec. 1905.

Dimoneau München 113

OCTAVIAN GOGA

POEZII

Pretul: 2 cor.
România 2 lei 50 bani.
Pe hirtie olandeză:
Ungaria: 3 cor.
România: 3 lei 50 bani.

Librăria

noastră are în depozit:

	Prețul	Porto
Alexandru Vlăduța: România pitorească	— 3 C.	50 ; 20
Dr. Sextil Pușcariu: Ethymologisches Wörterbuch der rum. Sprache. Lateinisches Element. Broșat	7 cor. Legat	8 „ 40 ; 30
George Coșbuc: Crestomație pentru toți Românii	— — —	„ 90 ; 10
„ „ „Sacontala“ trad. lib. după Calidasa	— — —	5 „ — ; 30
„ „ P. Virgilius Maro: „Aeneis,“ traducere în formele originale (Premiată cu 12.000) Ed. II	2 „	50 ; 20
„ „ Povestea unei coroane de oțel	— — — —	1 „ 50 ; 10
„ „ Războiul nostru pentru neaținare	— — —	„ 95 ; 10
Păcățian: Cartea de aur. Vol. I—III Leg.	— — —	36 „ — ; 60

— Toate operele apărute în editura institutului „Minerva“ din București. —

P III 72

LUCEAFĂRUL

REVISTA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ. APARE DE DOUĂORI PE LUNĂ

SUB DIRECȚIA

Dlor: ALEXANDRU CIURA, OCTAVIAN GOGA, OCTAVIAN C. TÂSLAUANU.

22 OCT 2019

ORICE REPRODUCERE OPRITA.

ΘΝΑΠΑΤΟΣ.

De citeori văd prin cimitirele noastre, moartea sculptată în josul crucilor, totdeauna mi-e năcaz, că nu mai dă Dumnezeu odată să ne avîntăm și noi la o simbolizare mai artistică a morții. Pentru ce să rămînem vecinic la concepția aceea strîmtă, medievală, care nu poate întrupa moartea, decît în forma unui schelet hîdos, cu coasa în mînă, cu un șerpe încolăcit, ce-î intră printr'o orbită a ochilor și-i iese prin gură?

Acei ce înțeleg numai în parte taina religiei, consideră moartea ca un memento îngrozitor, amenințînd cu vermiî din groapă, cu hîdoasa discompunere a putrezirii; ceice încearcă însă a se ridica — întru cît omenește e cu putință — la adevărata ei sublimitate, află în moarte nimicirea părții noastre materiale, liniștea pe care înseși cîntările funebre o accentuează: „Acuma m'am odihnit și am aflat ușurare multă”...

Adevărata țintă a religiunii nu este a hrăni oroarea față de moarte — aceasta poate fi misiunea numai a acelora, pentru cari cu moartea totul se sfîrșește — ci, mai mult ca orice, a face pe oamenii să se împace cu acest gînd, de care tot n'or să se mintuiască; a aprinde candela speranții pentru drumul ce duce la o altă viață, unde nu mai pătrunde strălucirea trecătoare a lumii pămîntești!

Înțeleg însă și știu să apreciez melancolia, ce planează asupra concepției morții. Doar oameni sîntem cu toții, și oricît de mîngăitoare ar fi credința, nu ne poate opri lacrimile, ce curg în fața unui mormînt ce are să ascundă o ființă iubită, nici emoția, ce ne cuprînde la cugetul, că avem să ne despărțim de viață, bună, rea cum a fost.

Mîntuitorul însuși a lăcrimat la vestea morții lui Lazar și a fost emoționat pînă la lacrimi cu ocazia cinei celei din urmă.

Lăsați decî morții tributul de lacrimi și de durere, dar nu faceți din ea un monstru hîdos, menit a speria copiii și sufletele naive.

Decît sute de schelete hîdoase, cu coasa în spinare, mi s'a părut neasămănat mai elocventă inscripția simplă, ce am văzut-o pe ciucea unei fete tinere:

„Floare am fost, și m'am veștezit”.

În mitologia greacă Thanatos este un geniu frumos, cu facla întoarsă; Moartea și Somnul sînt frați.

În concepția creștină moartea este de-asemenea ingerul liniștei... un inger frumos... în haine lungi negre... cu zimbet duios și cu brațe de ghiață.

Eu am văzut odată ingerul acela.

*

Eram de zece ani abia, cînd l-am văzut. Bolnav cum eram, ochii mi se închideau de somn, tresărînd adese în spasmi de friguri.

La căpățiiul meu, doctorul și cu prefectul meu de studii vorbeau încet, în vreme ce prefectul îmi mîngăia fruntea înferbîntată.

Și eu prindeam din cînd în cînd cite-o vorbă: vorbeau de mine. Doctorul spunea, că abia de mai este speranță, să ajung dimineața.

Abia am așteptat să iasă din sală și alerg la patul unui coleg, bolnav de-asemenea.

— Petre, auzi ce-a zis doctorul, că eu poate mor pînă mîne.

El se uită somnoros la mine și-și freacă ochii.

— Zău?

— Zău, așa a zis.

ALPHABETIC - CLASSE - 01

El ia lumina de la cap, mi-o apropie de față.

— Cască gura.

Și se uită cu ochi de pricepător în grumazul meu.

— E tot roșu, ca și la mine, nu te speria. Ian uită-te...

Mă uit și eu și rămînem pe gînduri.

Oare cum e cea cînd moare omul?

Iată o întrebare, care nu putea să încapă în căpățîna unui mic student de-a II-a clasă gimnazială!

Mărturisesc sincer, că nici cea mai mică teamă nu mă preocupa.

Mai mult un fel de curiozitate mă luase în stăpînire. Eram curios de toate ce auzisem de cealaltă viață, de surorile mele moarte, cu cari, nu mă îndoiam nici o clipă, aveam să mă înfilnesc negreșit. Și-mi părea bine, că am să scap de matematică, și mai ales de geografie, din care răspusesem odată cam slăbuț.

Aud pași pe coridor.

Dintr'o săritură mă azvirlu sub plapomă. Prefectul venia cu cartea și cu patrafirul, să mă spovediască.

M'a luat de mină, mi-a povestit așa de frumos... și eu mă uitam mirat, cum își ridică într'una ochelarii și-și șterge ochii cu batista. Pe urmă mi-a pus patrafirul pe cap și eu am început să înșir tot ce rău am făcut pe lumea asta: cum anume am fumat odată după lemnărie, cum am sărit odată gardul de m'am scaldat în Tirnavă, cum am mînjit odată tati în scrisoare că mi-s rupte ghetele, și mie îmi trebuiau bani pe bomboane...

Am tot spus... multe păcate aveam eu la vîrsta aceea... pe urmă prefectul mi-a dat un borcan de dulceată și mi-a schimbat compresele la gît.

Îmi era somn. Și înainte de-a închide ochii, mi-am adus aminte de părinți și de frați și de casa noastră. Vedeam ca în vis pe servitorul cel bătrîn care m'a ținut pe genunchi cînd eram mic și mi-a spus atîtea povești frumoase, și cînele nostru îmi lingea mina și mișca din coadă...

— Petre, auzi Petre...

Tovarășul meu se ridică speriat.

— Ce-î?

— Auzi... clopotele!

Auziam deslușit clopotele dela noi, pentru cari mîncasem atîta bătae.

El vine și se așează la marginea patului.

— Nu-î nimic, visezi, doar noaptea nu trage nime clopotele.

Mă uitam la el cu neîncredere, auziam deslușit doar.

În colțul de lingă ușă, vedeam ceva ca o umbră mototolită. Îmi era frică să mă mai mișc.

Și umbra se ridică... vine spre mine... era

chiar să dau un țîpet, cînd o recunosc. Era îngerul păzitor, pe care îl sărutasem în fiecare sară, deasupra căpățîiului meu, numai fața-i era mai tristă... și avea în mină un paloș sclipitor.

El s'a așezat de marginea patului, m'a acoperit cu plapoma, s'a culcat alături de mine pe perini și a început să-mi vorbiască mingăindu-mă cu desmierdări...

Dimineața cînd m'am deșteptat, tata veghia la căpățîiul meu; doctorul și prefectul de studii erau veseli.

Criza trecuse.

Și eu priviam în jur de mine cu un fel de mirare că mai trăiesc și cu un fel de regret după viața de apoi, întrevăzută în spasmul delirului.

Și nici astăzi, după 18 ani, nu știu bine dacă mă bucur sau dacă îmi pare rău, că profeția doctorului nu s'a împlinit.

Al. Ciura.

MÎNGĂIERE.

La o prietină.

Mă furizez și plec de-acasă...

Trec drumul lin, la ușă-lî bal...

Mă rog de-ai tăi ca să mă lasă,

Un ceas la line lingă pat...

Îți pun încet pe frunte mina...

Ascull ce-mî spuî... ascull... și lac.

„Ce lungă-î ziua... săplămina...

Și uită-î luna de cînd zac..."

M'aplec și sărutindu-î fața...

O laină la ureche-î spun...

Car' poale să topiască ghița...

„Știi că-î aproape de Crăciun!"

MARIA CUNȚAN.

Atita mi-a rămas...

Atita mi-a rămas și mie

Din visurile tinereții:

O dragoste neprihănită

Ca 'ntîia rază-a dimineții.

Dar focul ei n'a fost ursit

Să ardă 'n miazăzi de vară,

Că n'a putut ca să trăiască —

Dar nici nu poate ca să moară...

Și-atita mi-a rămas din toată

Furtuna dorurilor multe:

Că sufletul mi-e azi cuminte

Și-î gata vecinic să m'asculte.

Din tot belșugul de vâpaie

A mai rămas o luminiță

Dar asta una tot mai arde —

Și nu mai pot s'o sting, hădiță.

M. Popovici.

DASCĂLUL VINTILĂ.

Unde ulița mare face o cotitură adincă în pometurile grădinilor, stă o căsuță cu strașina lungă de pae, cu două ferești ce privesc mirate. Îți face impresia unei femei bătrine, micuță, ce a înlemnit în infundătura aceea și nu mai știe pe ce lume e. Un nuc rotat, care vara trimite luciri de bronz, atinge cu crengile netede ca șerpii coperișul căsuții. Curtea e mică, — un cuib — să încapă trei capre, una bălană, cu barba mindră, albă, a doua cu țintă neagră în frunte, cu petece de pănură cernită pe trup. Asta-i „tărcata dracului”. A treia are blană ruginie. Se pare că-i tot ploauă, așa i de bolnavă privirea.

Cit ce dă mugurul și incolțește iarba — de pare c'ăi preșerat virfurii de ace verzi pe tot întinsul opritului — până nu ciripește rindunica, răsună în liniștea umedă a dimineții cornul căprarului. Pare o chemare adincă, puternică și preză înălțimi. Din zvonul glasurilor încete ce trece vitele din bătătura caldă din curte, din scirțăitul porțiștelor ce se deschid larg, se desfac par'că preludiile calde ale unei treziri puternice la viață. Mugete de vaci pling unde și unde; răsunetul lor se aude departe ca un suspin. Unii, după ce au privit mult în lungul drumului, își duc vitele iar în curte: n'a fost cornul ciurdarului. Asta adună caprele, ele mai întâi, că ele-s mai sprintene, săracile. Dar a învățat nărav rău căprarul: știe să bujume și ca ciurdarul. El ar trebui să zică suptire, prelung, și iată dă glasuri adinci, de incurcă mințile bieților creștini.

Numai pe Vintilă nu-l incurcă. Și doarme el iepurește de tot, mai ales de cind i-a murit baba. Că avea o băbușcă cu obrazul cit pumnul, și în pumnul acela ochii erau două gămlii galbene de ac, dar care sforăia toată noaptea, de lui Vintilă i se părea că diacul cel bătrîn cîntă în biserică. Și durmia Vintilă butuc pînă răsăria soarele. La moartea ei nu i-a dat nici o lacrimă, nu s'a supărat, ci i se părea că a pierdut ceva, nu de mare preț, dar ceva. De multeori eșia în curte cu pălăria în mînă, dar se întorcea grăbit să-și iee pălăria de pe pat, și abia tirziu, după ce nu o afla nicăiri, băga de samă că-i la el. Beșica cu tăbac îi era după șerpar, și adeseori o căuta prin toate unghiurile. Și găsindu-o nu se putea răbda să nu zică: „Par'că a dat necuratul pe-aici!”

Vintilă era în tălpi la cea dintîi suflare a căprarului. Eșia în curte și-și chema caprele. Tremurindu-și barbele, cea bălană și „tărcata dracului” își puneau picioarele dinainte pe șerparul lui Vintilă și i se uita țintă în ochi. Cea roșcată sta de-oparte și nu-i venia să se

apropie. Două coji uscate de mălai se sminceau din mînile lui bătrine, și caprele se depărtau acum ronțănind mulțumite. „Încet, fetele mele, să nu vă rupeți vr'o măsca, ca fie-iertata Ileană. În vremea din urmă îmi tot arăta cite-un colț. Îl punea în palmă și-mi zicea: „Iacă!” Dar tu, roșcato, nu vreți nimic? Pare că duci groaza lupilor, așa ești de fără vlagă. Ia și tu și mai prinde putere!” După ce-i da și roșcatei o coaje, deschidea pe 'ndelete porțița. „Hai, fetelor, ia iarbă verde. Să-mi veniți jucînd și întinerite. Tu, roșcato, vezi de te mai scutură și tu, că de nu ajungi pe urma babei mele, săraca!” Vorbia așa cu ele și le tot da sfaturi pînă ajungea în uliță, pe urmă caprele i se amestecau între celelalte, de nu le mai cunoștea.

„Să vezi, dascăle Vintilă, ai tărcată îmi scoate sufletul. Am noroc că-i învățat cinele și mi-o întoarce el. Nu are stare nici pînă ai umplea o pipă de tăbac!”

Vintilă zimbeste, se uită după capră, dar nu o mai vede. „Să vezi — zice el — pe fie-iertata a băgat-o odată în toate groazele. Căzuse noaptea de vreme, că dase niște neguri de părea c'ăi preșerat cenușe prin aer. Eu, — cum eram eu pe atunci — mai răsfoiam printr'o carte. Deodată vine baba sprintenă ca o fată mare și trîntește ușa de gîndiai că vin tătarii. „Dascăle, am văzut pe dracul!” zice ea. „Bine că l-ai văzut” zic eu — și cetesc măi departe. Dar pot să scap de ea? Nu și nu, că ea l-a văzut. Dacă nu cred, să mă duc să-l văd și eu că e înaintea ușii. Atunci m'am uitat odată aspru la babă, am pus ochelarii pe carte și am eșit. De-o proptea a gardului era un căpăstru, în el și-a fost incurcat coarnele tărcata, ș'acum sărea de mama focului să scape și nu mai putea. Mă apropiu eu ș'o descure, iar baba făcîndu-și cruce, fugi în casă. De-atunci îi zicem noi „tărcata dracului”.

Caprele sprinte se 'mprăștie, și căprarul trebuie să-și iee ziua bună dela dascăl. Vintilă merge încet, cu capul în pămînt spre casa din infundătură. Acum vede el numai cit e de pustie curtea și casa. Îi vine să se ducă, să porniască undeva, dar nu știe unde. Ar ști el, dar n'a răsărit încă nici soarele. Cum trece de greu vremea, doamne! Uite, după ce a cercetat unde au dormit caprele azi noapte, după ce a intrat de vr'o trei ori în casă și a eșit iară, i se pare că s'a sculat de-un veac, și încă nici soarele n'a răsărit. Alta era odată, hei, cum au trecut vremile celea bune.

Vintilă se așază pe podmol, își aprinde pipa, și fumul tot iasă acum de sub marginile largi ale pălării și se perde în stra-

șina de pae. În văzduh e liniște încă, numai în depărtări se aud unde și unde sbierate prelungi. În răstimpuri se pornește o boare domoală, ce trece în grabă, dupăce a înfiorat frunzele perilor din grădină. În înălțimi se face tot mai lumină, se pare că cerul se înalță, se limpezește tot mai mult. Dealurile înalte își lasă încet, încet vâlul ușor de umbră, care lunecă tot mai multă la vale, pare că se topește și nu rămîne nimic din el, și soarele ochește împrăștiind sulii albe, subțiri, pintre copacii de pe coasta dela răsărit. Pe drum se aud acum glasure arginții de copii cum mină vitele. Pogănici de-un cot și-o palmă, cu pălărioara dată pe ceafă, merg cu pași largi pe lingă boii din jug, în răstimpuri se opresc să pocniască „pe sub mină“ din bici și privesc apoi cu ochii învingători, beți de mulțumire, la tatăl ori sluga ce vine în urma plugului. Și pare că anume e zvirilită casa dascălului în unghetul acela al uliții, să nu vadă nimic. De câte ori s'a certat el cu baba pentru asta! Să-și scoată casa la drum, în șir cu casele creștinilor. Dar Ileana nu și nu! Acolo s'a pomenit ea; în cotitura aceea. Vintilă se scoală nemulțămît de pe podmol și iasă la uliță. Să mai schimbe o vorbă cu cineva, că doar' nu s'a îngropa de viu!

Știa Vintilă pentruce iasă. Că treceau plugurile, treceau carăle și oamenii îi dau binete ca la o față cinstită. Dar' nu asta o aștepta el.

Cînd soarele se ridică de citeva suluri, din porți, unde și unde, se iviau copii cu cărțile subsuoară și o luau pe drum la vale. Mulți nu erau, că unii răgușiau pe lingă brazdă, și-au stricat de cînd s'a desprimăvărat, trei plesne la biciul de fuior. Alții adormiau în sunetul zurgălăilor de cioaie, afară pe cîmp, cu oile. Dar totuși veniau destui, că era satul mare și oameni bogăți. Zece, doisprăzece, ori cînd putea să adune Vintilă în jurul lui. Și care se apropia odată de el, pace bună să mai vrea să știe ceva de dascălul dela școală.

— Să văd, băiete, ce cărți ai! Nu-ți fie frică, nu ți le ia moșul! Așa! Măi, că frumoase-s bată-le să le bată. Tu pină unde știi din ea? — Copilul cu capul plecat răspunde: „Pină la V, v“. Mult, tare mult! zice Vintilă. Dar tu pină unde? „Eu pină la iu-iu!“ Asta-i și mai frumos. Auzi, mă Ionică, — Ionică te chiamă? Știi tu zicala aceea: „U iu iu, bunu-i puiu, da-i mai bună găina, care-o frige vecina“. N'o știi! Ei vezi, apoi aia s'o știi tu! Atunci așa zice și eu că nu înzadar îți dau de mîncare acasă. — Vintilă ia apoi cartea altui băiat. Măi că ce chipuri mindre, bată-le puterea. Dar uite aici unul samănă cu jidanul nost. Asta cine-i? Copii se adună grămadă să vadă toți. „Cină să fie, ala-i Moisë“, zise un băiat, mirindu-se că Vintilă nu știe nici atita.

— Bine, dar cine a fost Moisë? Acelaș glas răspunde răs-picat: „Acum nu mai trăește, da lui i-a dat Dumnezeu celea zece porunci pe două tăblițe de piatră“. Să știi c'ai nimerit-o, frățioare, cine ți-a spus așa? Copilul răspunde acum mai sfios, cu ochii în pămînt: „Domnul învățator.“ Așa! par'că el știe, zice Vintilă. Uitați-vă voi la mine, samăn eu cu domnul învățator? Nu samăn. „Nu! zice un băiat, că dlui n'are așa mustăți mari și nu i-s albe“. — Ba mustăți are, mă, dar barbă n'are de loc, zice că barbă numai popii poartă. „Și-apoi e mai mare decît dta“. Al treilea se mestecă și el în vorbă: „Poate el finalt dacă-l duce vîntul — așa a zis odată mama de domnul învățator.“

Vintilă se uită odată pe uliță, și zice apoi băeților: „Ian haidaii numai, soldanilor, să vă spun eu cine a fost Moisë. De unde să știe dascălul vost cine-i, dacă nici nu s'a născut cînd trăia Moisë“. Bătrînul pornește încet, copii după el și aproape de porțița lui se oprește. Aci nu-l bagă în samă trecătorii de pe drum. „Moisë ala a trăit aici la noi în sat. Eu îl știu cînd a venit, că era numai zdrențe, ca toți jidanii. Avea un nas, uitați-vă numai la copilul cel mai mare a lui Ghidali — chiar așa avea nasul. S'a rugat el pe la toți creștinii să-i deie sălaş, dar cine să-și ia pe necuratul în casă? Că trebuie să știți că jidovii toți is înfrății cu dracul, deaceea nu-s ei de-o lege cu ceialții oameni. Dacă a văzut el că nu-l primește nime, a mers în casa părăsită. Că era aici o casă fără uși, fără ferești, în care n'a locuit puî de om de cînd e lumea asta. Și s'a dus el acolo, fără să-i pese de vorbele oamenilor, cari spuneau cite minuni toate, de ce se petrece în casa aia. Vezi că jidanul la ce e necurat trage. Și-a stat el acolo trei săptămîni încheiate și n'a eștit din casa aceea. Cînd a fost într'a patra săptămînă, miră-te lume de ce n'ai mai văzut. În locul casei celei părăsite o casă nouă nouță, de peatră, cu ferești ce străluciau cumu-i argintul și cu table la ferești vâpsite verde. În casă? Bogățiile din lume și nu alta. Năfrămi de mătăsă, pălăii, opinci și niște giulgiuri mai albe decît zăpada. Cînd le vedeai rămînea încremenit! De unde să le aivă toate astea? Vezi, era să uit: erau acolo gogoroane de zăhar în toată forma, fluierici roșii de zăhar, de să moară copiii după ele. Lumea se crucia și nu înțelegea. Da eu l-am păzit odată noaptea să văd ce face. Și de ce-am văzut mi s'a făcut părul măciucă. Din casa lui duceau niște trepte de peatră pină în mijlocul pămîntului. Și cit ce se așeau creștinii bine, dupăce-și gâtau cu toții rugăciunile de sara, pe treptele acelea veniau din inima pămîntului patru harapi, negri ca tăciunele, numai dinții le sclipiau albi. Aduceau bogății nouă: șurțe de mătăsă, rumenele și

Bartolome Esteban Murillo: Concepțiunea Mariel.

Raffaello di Giovanni Santi : Madona Sixtina

după pe Vintilă de-acasă. Era o femeie cum e mai rău: nu putea să pună un lucru la cale singură. Dar popa Crucean a fost și popă și dascăl. Vintilă dacă n'a voit să fie popă, dascăl a trebuit să fie. Și zece ani a purtat slujba. Din ciți nu s'au ales oameni cari au învățat la el? Cintelele bătrânești, cintele de lume, învățate de pe tipar, răsuna în crîșme și pe uliți. La Crăciun Irozii băgau spaimă în femeile mai fricoase. Dar odată a venit un domn mare, — cine știe de unde a venit — s'a uitat la școală, a văzut că-i bună școala, a mers în lăuntru, acolo tineri de toată vîrsta pînă la al 17-lea an. Veniau că era cu lipiciu la vorbă dascălul Vintilă. Și-l întreabă domnul acela: „Aștia toți umblă la școală?” — „Dumneata nu vezi că toți?” — „Apoi bine, după regulament trebuie să umble deosebit, trebuie făcută împărțire în secții și clase?” Vintilă se uită la el mirat, dar nu zise nimic. „Cum îi poți învăța dta pe toți deodată?”

„Vezi dacă ai fi dascăl ai ști. Dar văd că nu ești. Aici fiecare își are meseria lui. Placă-ți numai de stai aici și ascultă”. Și domnul cel străin rămase crucit de ceea ce-a văzut. Au fost numai două puncte: Citițul și cîntatul. Citițul cei mici, iar cei mari se adunau roată în jurul lor și se uita și ei la litere. „Vezi la cești înaintați în ani nu le mai poți băga în cap buchile să le tot spu, dar cînd văd cum învață cei mici, prind cu mult mai bine”. A urmat cîntatul. Un cor puternic, aproape bîr-bătesc, a făcut să se zbată între pereții școlii melodiile din „Deșteaptă-te Române”, „Drum-bun-drum-bun, doba bate”, „Oștile stau față 'n față”, „Hai să dăm mină cu mină”. Apoi s'au apucat de celea bisericești, dar cînd au ajuns la „Cari pe Cheruvimi” domnul cel străin și-a luat pălăria și a mers ată la preotul — era un popă tînăr, venit din școli mari — și i-a spus să pue lacăt pe școală, pînă va veni învățator nou.

Și-a venit învățatorul cel nou, îmbrăcat nemțește și cu cort în mină. Vai de capul lor, de vor fi toți dascălii aști noi așa. Dascălul Vintilă ori cît a fost de năcăjit n'a putut să nu ridă din tot sufletul cînd l-a văzut. Îl vede și acum, uscat și subțire, cum umblă prin sat și așteaptă să-și iee toți pălăria dinaintea lui. Dar în strană în biserică l-a și făcut de multeori de ris. Că da să cînte și el cite ceva, dar ce folos că nu-l ajuta sufletul. Se nădușa. Și dascălul Vintilă, privindu-l disprețuitor, cu fața zimbitoare, începea el cîntecul dela început. Ș'apoi totuși vreau să fie domni. Asta nu-i intra în cap dascălului Vintilă. De ce să nu-și iee de nevastă o fată din satul unde e dascăl, și de ce să mai umble și el după domnișoare? Să împreune două sărăcii, să ridă

dracu de traiul lor. Una bogată, numai patru boi să fie în curtea dascălului, ce bine le-ar sta! Dar nu! Zice că-s domni și trebuie să se însoțască cu domni. Vede el bine Vintilă cum e domnia lor și odată i-a și spus dascălului: „Domnule învățator, bine e așa: dumneavoastră doauă umbre, și copiii patru chipuri de ceară?” Dar dascălul s'a mîniat foc și a zis că nu așteaptă nici un sfat dela nime. Știa el Vintilă că-l doare pe învățator de ce-a făcut, dar acum era prea tirziu.

De cîteori i se pornia cu rău de dimineață, dascălului îi venia în minte slujba ce a purtat-o cu atîta cinste pentru biata Ileana, Dumnezeu s'o ierte. Și mai simția încă așa o răzvrătire împotriva dascălului cerșuțu nou, de nu mai avea astimpăr prin curte. Altădată, cînd nu da nime de el în cotitura aceea de uliță, făcea pe copii să ridă cu lacrimi îmbinate sub barbă, să stee smîrnă și să-l asculte cu ochii mari, mirați, să priviască speriați unui la alții. Și Vintilă își neteza barba lungă, se uita cu ochii blînzi la odraslele din jurul său și de cîteori gâta cite ceva de spus, plescănia din limbă și zicea: „Mă, șoldanilor, mă!” Pe ziua aceea întregă era mulțămît. O liniște adîncă i se așeza pe față, de părea că e omul mulțămît cu sine, ce așteaptă să-i sune ceasul. Ședea pe podmolul căsuții, sub strașina lungă de pae, fuma și tușea, mai mișcîndu-și din cînd în cînd cite-un picior, să și-l desmortașcă. Ochii albaștri, spălăciți ca cicoarea veștedă, nu mai vedeau nimic, deși priviau mereu în depărtări mari. Din cînd în cînd i se părea că deschide cineva ușa căsuții, își forțea capul într'acolo, și nu vedea nimic. Dar nu-i venia să creadă, și cînd vedea că nu vine nime, mergea pînă la ușe, o deschidea și-și băga capul în tindă: „Tu ești, Ileano?” Apoi fără să mai aștepte vre-un răspuns venia iar și se așeza pe podmol. Barba i se așeza domol pe piept, pleoapele i se inchideau de jumătate, iar pipa stînsă spinzura din colțul gurii, tristă și afumată.

Dar nu era așa de pacinic Vintilă, cînd vr'o afurisită de nevastă se trezia ca din întimplare, cînd rideau copiii mai bine de poveștile lui. Atunci o spăla cum știa el mai bine, pe cînd barba i se zbătea repede de piept și intra minios în curte. Iar după ce se convingea în gîndul lui despre nemernicia oamenilor de-acum și-a dascălilor, intra bolborosind în casă. Ia, acolo în ungherul acela de fereastră și-a pus el tîbacul mai înainte cînd a eșit la poartă. Unde poate fi, că nu-l găsește! Și pipa e stînsă de mult! În fereastă nu-i! Dar pe cuptor? Nici acolo. De bună sama va fi în masă! l-l punea baba cîteodată acolo, să nu mai dee de el, că făcea un fum ca acela în casă, de biata Ileană cum ședea pe vatră se umplea de ce-

nușe pînă după urechi, atîta tușia. Zicea cite-odată baba: „Vezi, dascăle, mi-oi scuipa odată sufletul“. „Scuipăți-l“ zicea Vintilă, fără să se uite la ea.

Dar acum nu e nici în masă!

Unde dracu l-a fi pus baba? „Las' numai c'om grăi noi, numai să vii odată acasă!“ Și Vintilă trebuia să meargă acum să-și cumpere alt pachet. Pe drum se mai gîndia așa în răs-timpuri: „A fost pachetul de jumătate. Ce va fi făcut Ileana cu el?“ Tirziu de tot, dacă se întilnia cu vr'un creștin pe drum și acesta îi da tare binețe, Vintilă trăsăria, spunea cu glas înalt, aspru: „Viață, tinere“, și-î venea în minte că pachetul cu tăbac e afară pe podmol, iar de baba lui își uita, ca și cînd n'ar fi trăit nici odată în lume. Acum însă era mai departe de drumul jumătate, și nu se mai întoarce. Trecea pe lingă bolta jidanului, fără să se uite la ea. Cînd pleca tare cătrănit de-acasă, pe dinaintea bolții lui Gnidali mergea încet și-și făcea trei cruci largi, să-l vadă lifta și să crape necuratul în el de ciudă. Dar de-acî nu mai e să mergi de-o aruncătură de băț și dai de bolta mîrgineanului. Așa știe alege pachete pentru dascălul: tari ca piatra. Știi, unu să facă două de-ale jidovului. Mîrgineanul îl cunoștea pe Vintilă de e în toane bune ori rele, după cum intra în boltă. Că de era în toate apele, venia ca ori și ce creștin, deschidea ușa, da binețe, sta de vorbă, și în sfîrșit spunea ce-i năcazul. Dar de era cătrănit dascălul, ciocănea la uze, ca și cînd ar intra la domni în casă, și nici nu închidea bine ușa, și zicea, fără să se uite la boltaş: „Un tăbac de trei“ și-î și izbîia crețarii pe masă.

„lan las', dascăle, nu-ți mai bate joc de mine. Doar dta ești om luminat. Uite ce bani îmi dai!

— Ce bani? zicea Vintilă.

— Bani cari nu mai umblă azi. De pe vremea lui Por împărat!

— Auzi, Bucure, și tu vrei sfadă azi?

— Ce sfadă, dascăle? Dacă-s banii răi!

— Măi, că învățați sînteți voi, aștia cari ați răsărit acum. Știe și el trage două dungî cu creta pe tăbliță. Asta zice: s'aū dus două litre de vinars! Și hait! Și el om învățat, om cu carte la cap. Săca-v'ar capu și să rămîie cartea. Nu cumva dela dascălul cest nou ai învățat să cunoști banii? — Boltaşul ride șiret și ia crețarii.

— Acum ori ce-ai zice dumneata, dascălul ăst nou știe carte cit un popă.

— Da! cit un popă de-a țiganilor. Știi tu vorba aceea, c'odată aū vrut și țiganii să-și aleagă popă și n'aū găsit în tot satul lor așa om cuminte cum le trebuia lor. Aū prins deșelatele la telegi și-aū mers în satul vecin. Dada s'a pus cu pilde și cu ghicituri pe faraonii de

aici. Și ghiceau ei și nu prea. Da unu nu zicea nimic, ci sta și tot rîdea. „Hep! zice dada ăsta-î mai cuminte, c'asa le știe de bine pe toate că ride de noi ce întrebări ușoare punem!“ Și l-aū pus în teleaga cea mai mare, și-aū prins la ea trei cai roșcați, la spate cufundați, trei cai călușei să te tot căruți cu ei. Și așa l-aū adus pe popa și l-aū pus în ușa bordeiului celui mai frumos și s'a strîns toată țigăniea, neagră ș'afumată, mîndru ș'mfrumșețată, zdrențele curgeau, vîntul le bătea, s'a strîns înaintea bordeiului să le ție popa cel nou o căzanie. Dar ăla săracu n'a putut să zică o vorbă legănată, că din păcate era mut din naștere.

— Bravo, dascăle! Vezi, așa măi înțeleg și eu! Al dracului de cuminte voda țiganilor. Dar să vezi, dascăle Vintilă, adică stai! Vino aici la masa asta, să ne mai șadă stupii că și așa nu avem. Vin beai dumneata ori bere?

Dascălului pare că i-ai luat neliniștea cu mina! Clipește repede din ochi, și fără să-și dea samă își pune mina sub nas și-și netezește odată mustățile și barba mestecîndu-le.

„Bere! Aia-î leșie, cumetre. Cine-a scornit-o să-î fi săcat porodița. Și eu nu știu cum a înebunit lumea! Vin doi oameni din țirg morți de beți? Îți vorbesc cu fală o săptămînă că s'aū îmbătat de bere! Beură domnească! Hei, cumetre, să nu fie cu supărare, dar eu țin cu Cana Galilei.“

Mîrgineanul aduce o jumătate de vin și se pun amîndoi la masă. Vintilă își moaie mustățile în vin, și-și tot ridică capul, pînă nu mai rămîne nici un strop în păhar. Apoi clatină odată din cap, se uită la păhar și la sticlă și zice odată: „Hm“.

— Ce zici, dascăle?

— Buruiană sădită de Dumnezeu, să îndulciască zilele oamenilor, cum zice apostolul Pavel. Dar berea d-voastră cine a sădit-o? Spun că bagă var în ea cînd o ferb și să feriască Dumnezeu cite amestecături îi dau. Am trecut odată pe lingă o fabrică de aceea.

— Prin orașe asta se bea acum vara, dascăle, că răcorește. Eu o țin, că măi vine dascălul pe-aici, judele și cite-odată și părintele.“

Vintilă se uită la păhar și clatină din cap. Boltaşul pricepe și jumătatea gîlgăe.

„Hei, cumetre, cum se ticăloșește lumea asta! Cînd eram eu în floare, mergeam la un păhar de vin cu cine mă n'tilniam pe drum. Acum se aleg popa, dascălul și judele. Zic că-s fețele, vezi doamne. Ei is cei învățați și beū ca învățații, ei is domni și se desfac de cei de rînd. Cînd eram eu în vremea mea, umblam c'o ceată după mine, iar cînd mergeam cu irozii, nu încăpeam într'o crișmă!

— Vezi dumneata, dascăle, că azi s'aū schimbat trebile. Un dascăl învață 7—8 ani, un popă

cîte doisprăzece. Știu atîta carte de te 'ncrucești. Mai 'nainte ce știaî? Ia să cînte 'n biserică, să boteze și să ingroape. Aștia cum s'or mai pune în rînd cu orice om?

— Tu gîndești că învață, cumetre. Nu 'nvață nimic! Din două trei cărți știi tot ce-î în lumea asta! Dar le arde lor să stee mult pe la oraș, să zvînte averea părinților și să nu facă nici o ispravă. Uită-te, cumetrè, la mine! Eû cînd privesc la un om în ochi știu ce plătește. Și m'am uitat la dascălul cest nou, și nu plătește nimic. Hoho! țară, tu nu știi cum era odată. Atunci eram mai tot satul un singur om, și cei ce știaî mai multe spuneau și celor ce nu știaî. Azi? Vine Dumineca, ascultî slujba și te duci pe-aci încolo. Dacă te 'ntilnești pe drum cu popa, îți ridici pălăria și mergi în calea ta, și merge și el în calea lui. Dacă te 'ntilnești cu dascălul, tot așa. Și vezi, cumetre, aici e răul, că drumurile acestea nu se întilnesc! Nu vezi tu că dascălul ăsta e de 12 ani la noi și e tot străin încă?

Jumătatea se golește și vine alta, iar Vintilă își tot sughe mustățile. Începe să povestiască cum a fost el dascăl, cum îl iubiau școlarii și școlărițele, cum răsuna biserică Dumineca de cîntările tinerilor învățați de el. Vorbia cu glas încet, ca și cînd ar trezi o viață de mult trăită, numai din cînd în cînd — unde vorba de-o faptă mare, de cîntece — ochii i se umpleau de unde ușoare de lumină, ce treceau grabnic. Din obraji părea că i se desprînde un zîmbet senin, dar trist. Rîdea cînd își aducea aminte de vorbele habii, cînd el umbla cu irozii la sărbătorile Crăciunului: „Vintilă, mă, măi Vintilă, ai grije că tu faci răsmiriță“. Ochi i se umpleau de mîndrie cînd se gîndia cun l-a bătut odată protopopul pe umăr, în fața satului întreg, după ce s'a gătat slujba din biserică, și i-a zis: „Îți cîntă băeții ca privighitorile! Dumnezeu să-ți ajute, dascăle!“ Și le spunea

toate cu capul ridicat, privind cîte-odată țîntă la boltaș. În toată povestirea lui numai odată a oftat: cînd i-au închis școala.

Dar toate acestea îi vin așa de rar lui Vintilă în minte: cînd i se începe rău dimineața, și cînd e silit să vie aici la un păhar de vin.

La boltă mai dau și alți creștini, și cum e și crișmă aici, creștinii pe 'nserate, cum vin dela muncă, măi trag cite-o porție la măsea. Vintilă, sub toropeala caldă a vinului, se simte așa de bine, și abia tîrziu îi vine în minte că nu va fi deschis nime porțița să intre caprele lui, săracile, — averea ce a rămas după moartea babei să-i poarte numai el de grije. Iasă încet, pipăindu-și tăbacul de după șerpar, păsește mărunt și pe 'ndelete și totuși se clatină. Din cînd în cînd se oprește: „Oare să fi slobozit cineva caprele în curte? Cine să le fi slobozit?“ Și merge iar, și cîte-odată îi vine așa ca o umbră de gînd, cum merge: „Le-a deschis baba“. Și nu se gîndește mai departe căci nu peste mult se oprește iar și-i vine gîndul cel dintîi: „Oare să fi slobozit cineva caprele în curte?“

Tîrziu ajunge, dar caprele nu-s acolo. Vintilă se treacă la ochi și nu le vede. Dar cînd se deschidă porțița, se aude în curte behăitul caprelor. „Săracile!“ zice Vintilă și intră în curte. Caprele vin la el, îi ling mîna. Dascălul le mîngăie pe cap, pe grumazi, pe părul aspru. „Săracilor!“ zice Vintilă și intră în casă. Își îndoașă pipa, o aprinde și se trîntește așa în pat. Ce să facă el acum? Ia să pipe, și-apoi, să adoarmă! Dacă ar putea dormi, dar nu poate! Vintilă cum stă în pat, în răstimpuri se ridică într'un cot și ascultă: se miră cum de nu aude pe Ileana horcăind. Apoi nu se mai miră, ci sloboade fumuri groase. Pipa sacă, nu mai cîntă nici țeva, și liniștea din odaie par'c'ar vrea să-l impetriască. Alta ar fi dacă ar trăi baba. Ar mai tuși împreună și le-ar măi trece din vreme.

I. Agirbiceanu.

TĂCERE...

Departe... departe 'n apusul de soare
Adoarme pe veci o minune...
Și vîntul îi cîntă molatic din strune
Și-adoarme povestea de-abia începută,
De nimeni știută,
Și moare.

Departe... departe te stingi liniștită,
În praful vieții pierdute...
Mor florile toate... Cîntări începute
Și visuri lăsate pe drumuri străine
Se sting lingă tine,
Lubită.

Și 'n suflet... în suflet un cînt fără nume
Îl simt cum de-abia se trezește...
Plîng stelele 'n ceriuri și luna jeleşte,
Jelește și pletele-î cad obosite,
Se frîng risipite
Prin lume.

Tăcere o clipă... Tăceți că-î durere...
În două mi-e inima frîntă
Și-o parte murit-a... iar cealaltă-î cîntă,
Îi cîntă și 'n groapă acum o coboară
Ușoară... ușoară,
Tăcere...
Z. Bărsan.

ADA-KALEH.

Putere năzdrăvană ce-a biruit munții, Dunărea străbate în virtęuri încheetura Balcanilor cu Carpații. De o parte și de alta a uriașului fuior de apă se înalță coastele păduroase ale munților. În dreapta peretele pietros se ridică chiar din marginea apei, lăsind de abia o potecă pe urmele vechiului drum ce-a slujit lui Traia să-și aducă din Moesia provizuni pentru armată; în stînga munții, mai puțin înalți, string, între ei și valuri, drumul de fer și șoseaua și se dau într'o parte din loc în loc, pentru a lăsa lărgime unui sat ca Verciorova, unui orașel ca Orșova.

Pe țărmlul pietros dintre Orșova și Verciorova e o schelă pentru luntri, la care te duce o potecută ce se răznește de șosea. Sub umbra rară a citorva carpeni și pruni ciongăroși odihnesc în orientul lor farniente cinci șease turci. Au haine largi cu culorile șterse, cei tineri poartă fes, cei mai în vîrstă turban: murdari și trențăroși, de abia se mișcă cite unul, biruind cu greutate căldura verii și lenea ce-l stăpînește; numai un moșniag, răznit de o parte, impletește la o plasă pentru pește. Mînu-este cu o dibăcie nervoasă ciocănașele de împletit și barba-i albă, turbanu-i lat, privirea neobicnuită și ușoara mișcare a buzelor fac din el un derviş inspirat.

Legate de parî înfipti în țărml, cu prora sprijinită pe prundiș, luntrele se mișcă în legănări molatece.

Ostrovul stă înțepenit în mijlocul Dunării, înconjurat de meterezurile lui de cărămidă zmăcinată. Pe roșul unui perete mai puțin ruinat stă scris cu litere mari: *Ada-Kaleh*. Tre-cătorul pe șosea e repede pofțit în cele patru-cinci limbi ale popoarelor vecine, rostite cu accent străin și cuvinte pocite, să se urce în cutare ori în cutare luntre.

Te urci într'una și Turcul, vislind din greu cu două lopeți, te duce spre colțul acesta de viață orientală, în mijlocul unei lumii pe care noile condiții de viață au prefăcut-o cu totul.

Insula întreagă e ruina prăpădită a unui labirint. Treci pe sub trei rinduri de ziduri de apărare, între care vor fi fost canale cu scurgeri regulate odată, acum mocirle negre cu

fața verde, în care sălășluiesc spurcăciuni și germenii de boală. În dreapta și stînga galerii întunecoase, pereți spartii și găuriți, chilio umede și scunde, surpături de cărămizi și de moloz. Poteca podită cu cărămizile dărimăturilor, ridicată cu citeva urme deasupra mlaștinelor, pătrunde pe sub bolți scunde; în păriletele uneia din ele o inscripție cu încilcitele-i slove, săpate în marmoră, va fi mărturisind poate de vitejia de odinioară a acestui cuib de neînfrinți.

Unele dintre încăperile cetății de atunci sînt locuințe nesănătoase ale urmașilor, care nu mai stau în vrednicia și puterea strămoșilor înviforați. Unde a rămas un loc deschis din dărimături, au clădit cite o casuță joasă, cu ferestrele mici, prăvălioare și barace ce se sprijină și se pitulă printre ruine.

Înăuntru fiecăreia același rost, aceleași mărfuri pentru cercetători streini, pe care-i atrage mereu raritatea și pitorescul acestui colț. Rahat oriental, așezat sub clopote de sticlă; în fereastră ce slujește drept vitrină fel de fel de nimicuri, pe care călătorii țin să le ducă cu ei drept amintire: țigarete, ciubuce, cești, păhăruțe, cărți postale ilustrate; în mijloc o masă drept tarabă, pe care stă dezvoltată o pală mare de tutun, în fire lungi și galbene ca borangicul, iar în rafturile de pe pereți hirtie de țigară și cutii cu țigări de toate formele și calitățile, de la cea mai inferioară fabricație bulgărească pînă la havanele marilor fumători.

Stăpînii stau pe pragul prăvăliilor și te poftesc cu înclinări plecate și cu vorbe dulci. Și dupăce ai spus multora: „Cînd m'oi întoarce... mai pe urmă,” trebuie să intri în sfîrșit în una dintre ele și stăpînul te slujește cu țigări, cu rahat și cu cafea turcească, despre care se spune că nicăiri nu e mai bună.

Sint printre ei oameni care au apucat timpuri bune și care acuma, înstăriți, se bucură de rodul muncii de altădată. Vezi pe la cite o masă cite un bătrîn neobicnuit de voinic, cu barba albă, ce-i cade în șuvițe pe piept, cu turban lat, ochii mari și ieșiți din orbite, roșii dar liniștiți, cu trăsăturile feții aspre, sfînd învăluit în hainele lui largi și fumind cu o gravitate deosebită din o mare nerghelă de

sticlă, în care apa bolborosește după fiecare pufăit ce trage fumul prin tubul acoperit cu măestrite impletituri.

În jurul unui astfel de bătrîn staū cei mic, de zile, de avere și de mîndrie, sorbindu-și din gură cuvintele rari, care vor fi spunînd din vremi apuse. Un astfel de bătrîn, care umblă pe la doctorii din Budapesta să-și prelungiască bătrînețele de care-î pare rău — se vede — să se despartă, le e stăpîn și judecator mai mult decît administrația oficială sprijinită de un post de soldați ce stă totdeauna în insulă.

Pe zidurile mai mult bătute de soare și pe laturile mai deschise staū acățate coarde de viță, care adăpostite în cazanul acesta de munți, ferite de vremuri rele, și cultivate cu îngrijirea ce izvorește din pofta cu care doresc orientalii lucrurile delicioase, dau struguri ce pe piața Severinului sînt o minune. Turcii îi duc lin în bărci și dezvăluie neatînse din frunze boabele de fiță albă, de malagă cu boabele rari cît năuca, de coarbă neagră, de razachie ca miera.

În tot cuprinsul acesta umilit și prăpădit numai moscheia mai însamnă ceva pentru ochii deprinși cu lucrurile mari, numai minaretul ei se zărește din depărtarea, care amăgește ochiul, făcîndu-te să crezi de zid turnul, pe care să-răcia de azi de abia l-a putut face din lemn vâpsit.

Așa cum e însă, el tot mai picură în suflete balsamul răbdării și al resemnării. Spre el se îndreaptă femeii, care nu-s vestitele cadine ale haremurilor, ci niște umbre încovoiate, cu fața acoperită, învăluite într'un soi de rasă largă, spălăcită, prin faldurile căreia întrevezi nu forme, ci colțuri osoase. Ele clepăe din papuci, merg tăcute și singuratece ca niște chipuri ale morții, spre templul lui Alah.

În urma lor vezi însă cîte o fetiță cu picioarele goale, cu fața descoperită, albă, de o deosebită finețe și fragezime, cu întreaga-î înfățișare așa de gingașă, cu ochii buni, așa de blînzi și așa de umezi, că te înduioșează. Sînt par'că ingerii acestui ținut al morții, acestor

catacombe, în care domnește dragostea numai a durerii și a întristării. Acolo nu vezi ris, acolo nu-s bucurii; cei ce-au vrut să le aibă, au părăsit acest loc al strămoșilor și s'au împrăștiat printre ghiaurii împărăției stăpînitoare; ori au răspuns la chemările Padișahului, care i-a poftit de atiteaori să se strămute în strimta împărăție pe care i-a cruțat-o urgia soartei.

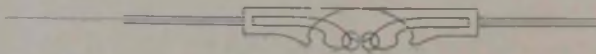
Cei mai mulți însă au rămas acolo, să moară pe cenușa strămoșilor și s'ar fi stins de bună samă cu toții pînă acuma, dacă bunul Padișah nu le-ar trimite, din cînd în cînd, ajutoare și dacă Împăratul stăpînitor creștin, — n'ar fi făcut „pomană“ cu ei, cum îți spun cei ce-ți știu limba. Cu toate că fac parte adică din statul austro-ungar, ei au căpătat privilegiul de a nu plăti vamă pentru produsele orientale pe care le aduc din dreapta Dunării și mai ales din Turcia. Ei își pot avea astfel mai ieftin zahărul, orezul, tutunul, cafeaua, fără de care n'ar putea trăi. Statul le-a dat încă mai mult, dreptul de a putea vinde aceste produse, însă, — lezne de înțeles, — numai cu mărunteaua, altfel locul acesta ar fi fost o spărtură, prin care s'ar fi scurs, lipsite de vamă, produse într'o ne mai pomenită măsură.

De aceea cînd te înapoezi din insulă, soldații păzitori au grijă să vadă dacă ai ascuns prin sin, ori prin căptușeala hainelor mai mult de cît cele atitea grame îngăduite. Iar în Orșova ei aduc în fiecare dimineață luntri, încărcate cu zahăr, curmale, cafea, pe care le vind în pachetele mărunte, într'un anumit loc, sub supraveghierea soldaților.

Așa trăesc.

Iar Dunărea bătrînă, care vine din ținuturi depărtate, care din vechimi pierdute în întunec a văzut prăbușindu-se în țarină atitea mării și știe povestea atitor veacuri, atitor neamuri mari și tari, trece mîndră, mareață și liniștită, zmăcinînd fără zor meterezurile, zidite de cei ce-au fost spaima zmeritului nostru popor, de cei ce-au năzuit la stăpînirea lumii.

G. C. Ionescu.

SE CER IȘURI.

*Maî prinde grînă sfîntă în strămoșești pămînturi,
Nu-i încă, frate, ceasul deșertelor suspine;
Și n'au murit nici marii sămănători de bine
Ce merg cu dreapta 'n soare și-aruncă 'n patru vînturi.*

*O vin', să-ți culci urechea alătura cu mine,
S'auzi zvîcnind pămîntul de rodnice avînturi,
Sauzi urcînd din sere dulci primăveri de cînturi,
Ca inmuri de credință spre mugurul ce vine.*

*O frate! svîntă-ți plînsul cu sterpele-î revolte:
Spun graiuri din adîncuri, miresme spun prin bolte,
Că nu în multă vreme vom fi secerători . . .*

*Atunci vre-o ciocîrlie ne va trezi din noapte
Și'mbrățișați ferice vom asculta prin zori:
„Secerători de visuri, recoltele sînt coapte!“*

A. Toma.

Victimele Peșterii Ialomicioara.

„Ce mă faci? De ce ești așa trist?
— Iată de ce sînt trist, trebuie să-mi petrec
un prietin, și nu găsesc o coroană.

— Nu te înțeleg. Coroană, pentru ce? Unde-l
petreci?

— Unde? La groapă!

— Așa! Hm! Săracul băiat . . .

— Mai bine m'ai compătimi pe mine, căci
eu trebuie să-i duc lui coroana, iar nu el mie.
Și abia erî am mai dus unuî alt prietin tot o
coroană . . .“

Celalalt, se uită în ochii vorbitorului ca și
cînd ar zice: „Pe mine nu mă păcălești așa, cu
una cu două, eu nu sînt prost!“ Totuși politi-
cos adaogă:

„Dar bine, frate, cum de-ți mor prietenii așa?
Sper că mai ai vre-o cițiva de rezervă? . . .“

— Iată, vezi, să-ți povestesc cum s'au pe-
trecut lucrurile: astăvară locuiam pe lingă munți,
și din pricină că sînt un bun cunoscător al lo-
calităților, amicii mei mă rugau să-i conduc.

— Ei și! ce are a face asta cu morții de eri
și de azi . . . Acuma sîntem în plină iarnă.

— Are a face, fiindcă eu aveam specialitatea
de a-i lua vii, întregi, pentru a-i întoarce ca
vai de lume. Pe unul l-am adus bolnav de febră
tifoidă; pe altul l-am adus înapoi pe targă;
pe altul l-am dus în desagii cailor: capul și
minile erau într'o parte, trunchiul într'alta, iar
picioarele lui erau în desagii de pe calul meu.

— Nu măi spune!

— Serios! Numai unul a scăpat mai teafăr,
dupăce și-a rupt obrazul de un pom, cînd a
văzut ce-l așteaptă, s'a dat jos de pe cal, a
căzut în genunchi și-a început să se roage de

mine să-l iert, că „nu măi face altă dată“
Asta a scăpat, dar ailaltî ba. Rînd pe rînd, au
început să dea ortul și azi se îngroapă ultima
victimă a excursiunilor mele.

— Nu te uita așa mirat: cînd ai să cunoști
cauza acestei mortalități printre excursioniști, ai
să te miri de un singur lucru: cum de măi
trăesc eu?

— Îți spun aci o singură excursie, după care
vei putea judeca așa cum se cuvine.

Speriat de halul în care-mi aduceam amicii
înapoi, nu măi îndrăzniam să fac nici o excursie,
dar atîta insistau pe lingă mine vre-o cițiva cu-
noscuți cu cari locuiam, atît plănuseră să meargă
la Peștera Ialomicioara, încît pină și obiectele din
casă știau drumul într'acolo, iar hainele de
excursie și ghețele țintuite le găsiam în fiecare
dimineață aproape de use, gata să plece singure.
Nu măi pomenesc de brinzeturile ce cumpă-
rasem, căci făcuseră picioare de atîta nerăb-
dare. Vreaū să spun numai în treacăt, că niște
brinză Kamembert, pe care o avea unul din
amicii mei, plecase într'un rînd pe poartă afară,
și fugea întins în direcția Peșterei.

Norocul nostru că gardistul de zi, la care
am făcut apel ca să aresteze pe fugar, a dat
cîteva țignale, a scos revolverul și dupăce a
alergat cîteva sute de metri după Kamembert
a reușit să-l aresteze, ajutat de trecători, și să ne
aducă înapoi brinzoiul recalcitrant.

În sfîrșit, dupăce eu am luat toate măsurile
necesare, punind pe fiecare să-și facă testamentul
și să dea la biserică bani pentru slujbele ce
aveau să li se țină, am plecat, asigurînd pe
fiecare, domnișoară, damă sau domn, că-i voi

pune dricul meu la dispoziție, dricul la care eram abonat cu anul, pentru a putea servi prietenii mei mai prompt.

În fond, însă, eram bucuros; speram să mă întorc de astă-dată bogat, sau dacă nu, cel puțin cu un câștig enorm, căci aveam mulți fricoși în caravana mea.

Dela aceștia nădăjduiam mult: știam că Eforia plătia cu metrul cub ori ce prăpastie astupată, în parte, sau în întregime, și credeam să umplu cel puțin trei sau patru prăpăstii cu jumătate din Caravană.

Și cu gândul acesta am luat-o prin cele mai afurisite locuri. Dar, înzadar, se vede că eu călcasem cu stîngul cînd pornisem de-acasă.

Cum treceam pe lingă o prăpastie care merita să fie astupată, sau măcar privită, cucoanele și domnișoarele țipa să le ia prăpastia din drum că le vine ameteală, că li-e frică, și cite alte lucruri nepoetice, în loc să cadă în extaz și în neant; adică s'o porniască la vale fără aștepta fasoane.

Pină am eșit din pădure ca să o apucăm spre „Virful de Dor“, eu n'am avut nici o bucurie mai deosebită, afară de cîteva momente, cînd o domnișoară, rostogolindu-se de pe cal, o pornise înspre prăpastie. Dar bucuria mea n'a ținut mult, căci un zăpăcit de tînăr, care făcea curte domnișoarei, s'a repezit după ea și a oprit-o în drum, tocmai cînd credeam că o să câștig, pe urma ei, cel puțin o mie de lei, socotind a cite zece lei metrul cub de fată.

Lingă „Virful de Dor“, eram să ne așezăm la masă, dar cînd să deschidem desagiile cu merinde, a sărit ceva, ca o lighioană, dintre mîncări și-a rupt-o la fugă spre Peșteră.

Era afurisitul de Kamembert: i se păruse că umblam prea încet, și acuma o zbughize la deal în sus, singur. Cîțiva din noi s'au luat călări după el, să-l prindă; căci am fi economisit un cal dacă reușea vreunul să-l încalce; dar în van, căci toate eforturile au fost zadarnice. Căii cei mai buni au fost biruiți la iuteală de conglomeratul acesta alergător. Par'că era în automobil așa fugea, trăzni-l-ar sfîntu Ilie.

Pină sa ne venim în fire din uimirea ce ne-a produs dezertiuinea aceasta, ne apucă un vifor extravolent, care îmi umplu pentru cîteva clipe inima de noi speranțe. Însă din păcate vijelia care s'a dezlănțuit n'a luat decît vre-o patru pălării de dame și toate pălăriile bărbătești, ducindu-le gratis pînă în Sinaia și de-acolo în Prahova. Spun unii, cari au călătorit, că au văzut aceste pălării duse în jos pe Dunăre și pe Marea Neagră; iar alții afirmă că le-au văzut trecînd din Marea Mediterană în Oceanul Atlantic, și că englezii, la Gibraltar, au tras cu tunurile asupra lor, bănuind că sînt niște sub-

marine noi. Dar nu cred ca aceste să fie toate adevărate.

La un moment, vîntul, schimbîndu-se, ne-a dus, mai mult pe sus, în cîteva minute pînă lingă Peștera lalomicioara, și aci, ca și cînd și-ar fi făcut datoria, a încetat brusc. Cînd să ne bucurăm de serviciul ce ni s'a făcut de cătră buna madam Natura, auzim dela Peșteră niște țipete oribile.

Privim prin ochiane și ce vedem? Sfinții părinți dela Peșteră, înarmați cu topoare, cu ciomege, cu bolovani, se luptau împotriva unei fiare grozave care amenința să-i minince.

Se rugau bieții la Dumnezeu și țipa după ajutor:

— Săriți, lume, că ne mîncă, săriți că ne prăpădește dihania. Săriți! nu ne lăsați!

Închipuie-ți, Kamembertul se războia cu niște sfinți părinți mascați, ca să intre în curtea Mănăstirii și bieții oameni, fiindcă nu mai văzuseră așa o lighioană, crezînd că o să fie distruși împreună cu Peștera, se luptau din răsputeri să-și apere viața și ce mai aveau pe de lături.

Cînd ne punem noi caii în galop într'acolo, se face o tăcere bruscă, și, ca la vre-o trei sute de metri, auzim o clefăitură de fălci.

Îngroziți, noi, cari știam de ce era în stare Kamembertul nostru, o rupem la fugă, să mai scăpăm măcar pe vre-unul din sfinții părinți ca să fie cine să ne țină luminarea în Peșteră. Dar cînd sosim, rămînem consternați de cele ce zărim: Kamembertul mîncase pe bieții... pardon, Sfinții părinți mîncaseră pe bietul Kamembert. Cum ne-au zărit apărătorii Peșterii, ne-au întreat dacă nu cumva mai vine vre-o dihanie de-acestea, că „mult e bună și gustoasă“...

Noi eram gata să ridem, dar cînd ne-am apropiat mai mult și-am văzut în ce hal de necurătenie erau sfinții părinți, abia atunci ne-am explicat de ce s'a apărât atît de eroic bietul răposat: numai groaza, de-a fi mîncat de ei, îi dăduse atîta putere de rezistență; și el murise mai mult sufocat, fiindcă mirosul lor întrecea cu trei sute la sută pe al său...

Citorva cucoane le-a venit rău cînd au văzut extrema lipsă de curățenie și îngrijire dela Peșteră.

Noi întîi am crezut, că fiecare din călugări are cite o mască pe obraz, în realitate însă erau straturi antiluviane, probabil din epoca terțiară, dacă nu secundară, straturi de diverse compoziții geologice.

Se crede, în genere, că diluviul a fost dat de D-zeu pentru ca să-i mai spele, dar cînd, după patruzeci de zile și patruzeci de nopți de ploaie și inec, Preasfîntul a văzut că nu reușește nici măcar să moaie un strat de pe obrazele acestea, și-a făcut socoteala cam astfel:

„Cu ăștia nici un diluviu de zece ani nu o scoate la căpătii... Dacă mai urmez încă vre-o zece zile, socotind cite un ban sacaua de apă, ăștia mă scot la covrigi!”

Și-a renunțat.

Pentru locuitorii peșterii lucrul este explicabil, și ei explică foarte simplu această îngrijire cu care acumulează straturi peste straturi.

Întii le-ar veni enorm de greu, să se scape de aer. Un inginer de mine le-ar fi propus să întrebuințeze dinamita, dar cum e cam scumpă ei au renunțat la acest plan; și-au renunțat din imboldul ce-l au pentru liniște și nemișcare, dar mai ales fiindcă așa cum sint, sint apărați iarna de frig (căci ar trebui geruri polare ca să pătrundă așa straturi), iar vara le ține de răcoare. Ne-am îngrijit de cei leșinați, dar greu.

În sfârșit, pînă am deșteptat pe cei adormiți, pînă am reușit să facem pe cucoane să renunțe la moarte, au trecut vre-o citeva oare. Cu chin cu vai ne-am dat cu aspectul și cu parfulul prea cuvioșilor locuitori ai Peșterii, dar vai! nici nu știu cum e Peștera pe dinăuntru. Am fost prin ea. Cițiva din Caravană erau să-și lase oasele pe acolo, sufocați de aroma celui care ne conducea. Și aci așa fi pierdut eu enorm căci în Peșteră n'ai voie să strici, sau să îndrepti nimic.

În sfârșit, cînd am eșit, năuciiți, buimăciți complet, cițiva erau decizi să moară acolo, dar numai gîndul că vreunul din călugări o să le stea de veghie, i-a oprit din această hotărîre.

Ni s'a pus la dispoziție o odaie alături de aceea a unui sfînt părinte: și stătea sfînta murdărie de-o palmă pe saltea, iar peste necurătenia saltelei, era „aceea” a unui cearceaf pe care acumulari de tot soiul îl făcuseră mai gros decît o plapumă, și ceva mai strălucitor decît o cizmă văcsuită.

Unul din noi, obosit, s'a așezat pe ceva care aducea cu o laviță, și a simțit-o că începe să miște... Mai mare spaima decît toată treaba, dar ne-am revenit ușor din spaimă, căci nu era decît sfîntul gunoi ce se adunase în decursul veacurilor acolo, și care pînă acuma căpătase o viață proprie și chiar și o aromă specială.

Am vrut să punem de mămăligă, dar ceaunul și chiar și sfîntul făcăleț aveau aere de bușteni și de stînci de mămăligă... și nu erau de mișcat din loc.

Văzînd că mai mulți umblau să-și dea duhul, iar domnișoarele cădeau dintr'un leșin într'altul, am pornit cu greu, înspre casă, și eu zoriam mai ales că speram să umple ciți-va vre-una sau două prăpăstii de-ale Eforiei.

Pe drum, cînd am eșit din zona mirositoare, au început cu toții să se întremeze, dar le pierise veselia... Chiar și pe mine, deși obișnuit

cu astfel de privesți și mirezme, mă cam timpise contactul cu prea sfînta murdărie dela peșteră.

La o lună după sosirea mea în capitală, am aflat că au murit pe rînd, întii domnișoarele, apoi cucoanele, apoi cei mai slabi din bărbați, iar azi se îngroapă cel din urmă.

Am mai rămas eu din Caravana de-atunci. Dacă așa fi știut că Peștera și cu frumusețile ei are un efect „à la longue”, m'ași fi pus tovarăș cu dricarii capitalei și așa fi cîștigat mult mai sigur decît pînă aci... Dar ce vrei să fac, n'am avut noroc, azi sint ruinat; dricarii cîștigă și eu perd mereu. Acuma, aștept să-mi vină și mie rîndul, ca să mor de efectele produse de splendidele lucruri ce-am văzut în această ultimă a mea excursie.

Acuma mai am o singură și ultimă dorință, anume: să găsesc o coroană pentru prietenul meu, și-apoi, dacă voi muri și eu, să dea D-zeu să-mi fie țarina ușoară, căci mult am suferit.

— Să te audă D-zeu! adaugă prietenul cu un aer de compătimire.

Vasile Pop.

VERDE FRUNZA-I VERDE.

Haidem, dragă, să ne 'mpace
Taina bolșilor pădurii.
Pat frumos din Flori și-oiu lace
Ochii mei să te desmerde,
Sărulindu-ți colțul gurii...
Verde, frunza-i verde.

Să cutreerăm noi singuri
Strimtele cărări perdute
Și prin rariști și prin crînguri
Să uilăm prin codrul verde
Vechile dureri trecute.
Verde, frunza-i verde.

Fermecați de-aceleași gînduri
Prinși mereu de subsuori
Ne-or privi copaci 'n rînduri
Și șăgalnici ne vom perde
Printre frunze, printre flori...
Verde, frunza-i verde...

G. Prut.

Andante.

Din „Mănăstirea Argeşului”: Visul lui Manole

I. Mureşian

Manole

Pian

soa-pia de sus a -- e-va nia spus că ori caam luera nop-tea ear se va sur - pa

mf Păi om hola-ri în zid de a ză-dă Ce-în-tăi so-zi - oa - ră Ce-în-tăi so-ri - oa - ră

rit. dolce

ca-re sa i - vi mâni în zid De ză a-ducând bu-ca-tă la sof-ori la

rit.

Allegro con passione

tra - - - te fidei da - că vo - iți ca se is - pră - viți Sfânta mîni - ste - re

po - antu - pom - ni - re fo - noi se - nea - pou - căm cu no - ti se - ju - răm și si - ne - le -

găm tîna so - pas - te - am și on ce so - ti - oa - ră și on ce so - ti - oa - ră mîni - ste - re de

și în - tîr sa - i - vi fo - Pa - ca so - jert - fi - în - tid so - și - sim -

All. cresc. Cor.

IACOB MUREȘAN.

La 1 Ianuarie 1888, iubitorii de muzică românească se împărtășesc de-o bucurie mare: dl Iacob Mureșan, profesor de muzică în Blaj, le-a trimis primul număr din „Musa română“, revistă mare și frumoasă, cum n'am mai avut alta, nici dincoace și nici dincolo de Carpați.

Revista a fost salutăată cu multă însuflețire, sprijinul material însă n'a stat în proporție nici cu greutățile și jertfele împreunate cu editarea unei astfel de reviste, nici cu așteptările redactorului ei care, temperament de adevărat artist, era convins că noua revistă de muzică va fi îmbrățișată, îndată la început, cu o căldură, care să-i asigure existența pe ani înainte. Publicul mare, mai ales cel românesc, nu-l poți cu-ceri în răstimp de câteva luni. Ți trebuie multă pricepere, multă rivnă de muncă și multă încredere în izbînda finală a causei ce reprezintă, ca să nu te descurajeze indolența — firească între împrejurările de-atunci și astăzi — a publicului românesc.

Pricepere și rivnă de muncă a fost la dl Iacob Mureșan, poate ca la puțini alții, dar i-a lipsit încrederea. Și „Musa română“ a încetat cu apariția încă la sfîrșitul aceluiaș an.

Indemnăt de prietini, dl Mureșan face a doua încercare. La 1894 „Musa română“ apare din nou, cu acelaș cuprins bogat și frumos. Pe la mijlocul anului 1905 însă înceată din nou. „Unica revistă muzicală la noi să nu poată exista la un popor de trei milioane?“ Și dl Mureșan, desiluzionat, pune condeiul din mînă.

Dragostea pentru arta sa, atît de apropiată firii Românului, n'a slăbit însă. L-a muncit ani lungi și-a hrănit cu focul ei idea reînființării revistei.

Astăzi stăm în fața unui fapt implinit. Cu începerea anului 1906 „Musa română“ va apărea din nou. Ne place să credem că de astădată dl Mureșan va intra în luptă cu mai multă încredere în izbînda finală a muncii sale ideale și nu se va lăsa descurajat de-o eventuală nereușită temporală. Încrederea publicului românesc și-a cîștigat-o deja, în deplină măsură, prin talentele sale necontestate de nimeni și, sintem convinși, încrederea aceasta se va manifesta într'o formă demnă de marea lucrare ce-o

întreprinde acum prin reeditarea revistei sale „Musa română“.

Domnul Iacob Mureșan, al cărui portret îl dăm în numărul acesta, s'a născut în Brașov, la 29 Iunie 1857. Părinții lui, — Iacob Mureșan, redactorul pe vremuri al „Gazetei Transilvaniei“ și director gimnazial, și Sevestia n. Nicolau — de cu vreme au observat talentul lui muzical și s'au îngrijit, prin angajarea de profesori instruiți, să-i promoveze dezvoltarea. Primii lui profesori au fost pianistii Waiwar jun. și mai tirziu Nowotni.

La vîrsta de 6 ani debutează pentru prima dată la un concert aranjat, în Brașov, de violinista Elisa Circa. Micul artist, înzestrat cu un spirit vioi și auz muzical fin, cîntă la pian „Deșteaptă-te Române“ și seceră aplauze frenetice.

La 1871 compune un cadril „Cunună de flori române“, executat, la balul „Reuniunii femeilor române din Brașov“, de către muzica regimentului 2. Rind pe rind apar și alte compoziții, parte în București, parte în Viena (cadrilul „Aurora“, la C. A. Spina).

Intrind apoi în gimnaziul superior, nu mai are răgaz să se ocupe cu muzica. O uită pentru un moment și hotărăște să se facă inginer.

La 1876 merge la Viena, unde se înscrie la Polytechnică. Venirea lui în această capitală e hotărîtoare pentru cariera lui.

Avînd prilej să asculte compozitori și artiști cu renume, din nou izbucnește din el dragostea pentru muzică. Publică din nou cîteva compoziții.

La 1878 e chemat de profesor de muzică la Năsăud, unde nu stă decît un an, ca în toamna anului 1879 să meargă la Lipsca, ca elev al conservatorului, unde i se deschide prilej să-i auză pe Liszt, Rubinstein, Popper, Schumann, loachim, Brahms și alte celebrități muzicale. Din acest timp datează marea uvertură „Ștefan cel Mare“ pentru orchestră, vre-o 30 cîntece pentru voce, și a. m. La 1883 părăsește Lipsca și în toamna aceluiaș an e numit profesor de muzică la liceul din Brașov și ales dirigent al corului bisericesc dela Sf. Nicolae și conducător al „Reuniunii de muzică“. Aici crează cea mai frumoasă compozițiune a sa „Mănăstirea

IACOB MUREȘAN.

Argeşului", pentru cor, soli și acompaniare de orhestră. O lucrare în stil clasic, de netăgăduită valoare. (Publicăm și noi un fragment: „Visul lui Manole“).

În toamna anului 1885 trece, tot în calitate de profesor de muzică, la Blaj. Venise cu mari speranțe și multe planuri de muncă, dar împrejurările nu i-au permis să și le poată realiza. Aici edă la 1 Ianuarie 1888 prima revistă muzicală românească: „Musa română“.

E o comoară bogată, o enciclopedie muzicală această revistă. Dacă împrejurările nu i-au putut asigura existența, un scop totuși a ajuns dl Mureșan: răspindirea comorii noastre neprețuite de cîntece.

Activitatea dlui Mureșan pe terenul cultivării muzicii românești n'o putem aprecia, după vrednicia ei, în câteva șire scurte ce ne stau la dispoziție. Compozițiile lui, bisericești și românești, umplu volume întregi — netipărite.

Ca profesor a făcut școală. O pleiadă de compozitori apreciați au primit dela el educația lor muzicală. — V. Cherebețiu, Emil Ștefanuș, actualul profesor de muzică în Năsăud, Vilhelm Șorban, Dr. Tiberiu Brediceanu, Camil Negrea, A. Bena și mulți a. au fost elevii lui.

Încheiînd, trebuie să accentuăm din nou, că față de măiestrul Iacob Mureșanu publicul românesc are mari îndatoriri. La ce înălțime s'ar fi ridicat un talent atît de puternic între străini? Și cum l-am sprijinit pînă acum noi?

„Musa română“ a încetat în două rînduri, compozițiile măiestrului Mureșanu zac puse la dosar, năpădite de praf.

Sperăm însă că astăzi, cînd avem un public cu o mai înaltă cultură muzicală, va afla altă primire „Musa română“ — și se va deștepta în sfîrșit și interesul pentru publicarea operelor muzicale ale acestui, fără îndoială, cel mai mare dintre artiștii muzicali din țara noastră.

CRONICĂ.

Cătră cititori. Cu acest număr încheiem al IV-lea an al *Luceafărului*, din care prilej mulțumim tuturor aceluia, cari ni-au dat mină de ajutor întru realizarea gîndurilor noastre bune. În viitor vom urma aceeași cărare dreaptă, care ne-a adus la deplină izbîndă. Vom asculta numai de glasul conștiinței noastre și de dorințele juste ale cititorilor de-a nu sălășlui în coloanele revistei noastre decît rodul minții cumpanite și sentimentele inimii curate.

În cursul anului ce urmează, avînd sprijinul celor mai de samă ai vieții noastre literare și

artistice din România, reușind să punem baze solide institutului nostru de arte-grafice, înzestrat cu materialul cel mai modern și cel mai artistic, izbutînd să grupăm în jurul revistei forțele cele mai de samă dela noi, sperăm că vom mulțumi pe deplin așteptările cititorilor, căroro le rezervăm cele mai frumoase surprize.

Numărul viitor, dela 1 Ianuarie, va cuprinde numeroase ilustrațiuni, reproducînd pictura de pe cupola catedralei din Sibiiu de dl Octavian Smighelschi. Coperta va fi lucrată în 5 culori, cu motive românești, iar Isus Cristos din mijlocul cupolei dela catedrală va fi reprodus în colorile originale.

Toți aceia cari vreaș să primiască acest număr sint rugați să ne trimită abonamentul pînă la sfîrșitul anului curent.

Cei pușini intirziași cu achitarea abonamentului pe anul 1904 nu vor primi acest număr, dacă pînă la încheierea anului c. nr. vor binevoi a ne trimite suma c. ne datorează.

În anul viitor redacția noastră va publica și un **Almanach**, cu ilustrațiuni bogate, bucăți literare inedite, informațiuni literare și artistice, dări de samă asupra mișcării culturale dela noi și din străinătate și alte articole de interes pentru lumea cărturărească.

Ilustrațiile noastre. Paginile acestui număr le-am împodobit cu două capdeopere ale picturii clasice. Madona Sixtină e una dintre cele mai splendide icoane ale lui Raffael, născut la 1483 în Urbino, mort în Roma la 1520, iar Concepțiunea Mariei e o celebritate a pictorului spaniol Murillo, născut la 1617 în Sevilla, mort tot acolo la 1682.

În anul viitor, avînd sprijinul unui adinc cunoscător al picturii clasice, vom incepe reproducerea tablourilor celor mai celebre din diferitele școale, însoțindu-le cu mici studii informative. Astfel pe lingă operele de artă ale picturii române, pe cari le publicăm în fiecare an, cetitorii vor cunoaște în reproducere splendoarea vecinică a artei clasice, după terminarea căreia va urma, rînd pe rînd, pictura școalelor moderne.

Ziar românesc în Budapesta. Paștile anului viitor vor da prilej creștinului român să serbătorească, pe lingă învierea Domnului, o Înviere națională, să-și facă semnul sfintei cruci și pentru intruparea și ducerea la izbîndă a gîndului ocrotit de fruntașii cei bunî și dreptî ai neamului nostru.

Atunci, conform *Apelului* semnat de câțiva fruntași ai partidului național, va apărea aici în Budapesta un mare ziar de zi redactat de cei mai de seamă scriitori ai noștri și care va fi chemat să scutiască pe deplin obștea românească să mai ocrotească la casă ziare străine.

Nădăduim că în fața acestui fapt împlinit vor amuți toate ambițiile locale de-a mai spori ziaristica noastră cu organe de prisos.

E datoria tuturor celor luminați și celor buni să s'adune fără preget în jurul acelor care prezintă toate garanțiile morale și materiale pentru o strălucită izbândă.

Concurs. *Di C. I. Istrati*, comisarul general al Expoziției românești din București, publică următoarele premii:

Premiul I	Lei	150
"	II "	100
"	III "	50

pentru adunarea datelor relative la modul după care sătencile văpsesc linurile de bumbac, cînepă, în și altele. Deasemenea modul cum văpsesc ouăle și florile caselor; alăturările, vinul, rachiurile, precum și cum își pregătesc sulimaturile pentru față; instrumentele cu cari se servesc pentru aceasta și orice alte însemnări.

Pe lângă descrierea de mai sus, făcută în mod citet, concurenții vor trimite fire de lînă, mătase, etc., diferit văpsite, bucățele de țesături sau alte obiecte zugrăvite, ouă încondeiate, etc., precum și rădăcinile, florile, luguții (tulpinele), frunzele sau cojile și unele instrumente ce întrebunțează.

Data concursului: 1 Septembrie v. 1903.

TUTUROR CITITORILOR NOȘTRI
SĂRBĂTORI FERICITE!
„LUCEAFĂRUL”

DĂRI DE SAMĂ ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE

Domnul *Onisifor Ghibu* a scos și în broșură separată studiul său „Limba nouălor cărți bisericesti”, publicat mai întâi în ziarul „Telegraful Român”.

În cele 102 pagini ale acestui studiu, lucrat cu multă pricepere și sîrguință, ni se arată monstruositățile de limbă din publicațiile bisericești editate de sf. Sinod din București. Frumoasa limbă bisericească din bătrîni, care astăzi împurmută cele mai alese podoabe chiar și poeziei,

(Coșbuc, Goga) în cărțile tipărite în zilele noastre o regăsim așa de schimonosită, în cit e aproape de nerecunoscut. Drept pildă cităm: „fetele împăraților sint între damele Tale de onoare, Doamne!”

Em. Gârleanu-Emilgar: Bătrîni, schițe din viața boerilor moldoveni. București, Minerva 1906, pp. 250, prețul L. 150.

N. N. Beldiceanu: Chipuri dela Mahala. București, Minerva, 1905. pp. 203, prețul L. 150.

Institutul de editură Minerva ne-a făcut în săptămîinile din urmă o mulțime de surprize din cele mai frumoase prin editarea scrierilor pleadei de autori tineri cari hotărâsc curentul sănătos ce stăpînește literatura noastră de azi.

Recomandăm cititorilor noștri astăzi volumele celor doi moldoveni: dl Emil Gârleanu, harnicul sublocotenent în armata română, care sub pseudonimul Emilgar e cunoscut celor ce urmăresc frumoasa revistă bărlădeană: „Făt frumos,” a cărei suflet e, — și dl N. Beldiceanu, fiul poetului cu acelaș nume.

Amîndoi s'au specializat în volumele citate mai sus în cite-o direcție, descriînd fiecare cite un colț de viață românească. Cel dintîi a aprofundat cu mai mult succes viața boerimei moldovene, care azi se stinge, decît al doilea trăiul din mahalalele orașelor românești. Nu se poate contesta dlui Beldiceanu nici spiritul de observație destul de ager, nici talentul de a înjgeba o povestire în jurul unui conflict sau a unei întîmplări, dar nota sa originală e prea puțin marcantă și se pierde uneori sub influința covârșitoare a măestrilor săi. Dl Basarabescu a arătat prin „Nuvelele” sale că viața clasei celor mici, cari sint numai spoii cu cultură europeană, mai poate da multe subiecte celui ce se apropie de ea, după marele Caragiale. Dar părțile nouă pe cari a știut să le descopere dl Basarabescu, nu le găsim descoperite decît rare-ori la dl Beldiceanu, care repetă prea adeseori întorsăturile cuvintelor străine ale acestor mahalagii, a căror limbajîu ne e cunoscut din „Noaptea furtunoasă” și din „Scrisoarea pierdută.” Mai multă originalitate întrunindu-se cu calitățile incontestabile de bun povestitor, vor asigura dlui Beldiceanu un succes mai mare.

Dl Gârleanu se apropie în felul cum povestește de dl Brătescu-Voinești. Eroii schițelor sale nu sint oameni puternici, capabili de acțiuni zguduitoare; el nu caută conflicte interesante, ci se apropie cu dragoste de acei oameni slabi, dar buni și cinstiți, cari se sting azi unul cite-unul, neputînd ținea piept cu curentele nouă, cari cer tărie în luptă și viclenie în viață. Tragicul acestei clase de oameni nu ne zguduie, ci ne înduioșează. Și chiar nota aceasta duioasă stăpînește volumul. Ea i-a fost dată autorului de iubirea ce-o păstrează pentru eroii sei. Prin descrieri nepretențioase, prin povestiri aproape fără de acțiune a știut însă să ne zugrăviască niște icoane, cari ne atrag, din cari se degajază atita noblețe sufletească, încît ne ciștigă dela început simpatiile pentru acei bătrîni rămași copii și sub cununa lor de păr alb. Schițele aceste îți fac bine cînd le ci-

tești, iar autorul lor ne-a arătat că e măestrul mare care n'are nevoie de nici un artificiu pentru ca să ne încătușeze luarea aminte. Cetiți „Intr'o Duminecă” și veți găsi un interior zugrăvit atit de frumos, incit el se înșiră de-a-dreptul lângă episodul faimos cu Fimușca și Fomușca din romanul lui Turghenief. X.

POȘTA REDACȚIEI.

„Barzii Walesiani“ nepublicabilă. Traducerea slabă.
Sonet-ul

Simțit-ai cind se 'ntorce plâpnda primăvară
Senină legănată pe-at vremilor talaz
Cum sufletu-ți învie și uită de necaz
De grijă de nevoie, de clipa cea amară?

nu spune absolut nimic, fapt care, bine înțeles, ne întristează.

Cintec de primăvară ni se pare o gimnastică de versificație nereușită.

Codri zarea 'ntunecă
Sara, într'amurg
Apele a unecă,
Șoptitoare curg.

Totul farmec capătă;
Sunet de tălângi;
Lună plină scapătă
Scinteind prin crângi!

Frunza doru-și leagană
Ramurile mișcă!
Doina jalea-și tragână
Suspiniind din trișcă.

Păcat de strofa din urmă. Ceialaltă poezie se va publica.

Dendi. Poezia „Dreptatei“ e „groabă.“ (Să folosim cuvintul dtale „băstinaș“).

Ascuns sub tulpina inimemi zace
Un dor ce în viațami nu îmi dă pace.
Și cind acest dor zalele's arde
Se svîrcolă, fuge, se rupe din ele
Atunci sufletumi devine ferice

Și dorului urmai să caute se duce
Far dorul merge la sfînta Dreptate
Să caute, să întrebe de a noastră parte.
Și îl zice dorului: —

Și-i zice dorului 28 de versuri fără înțeles, de cari sârmana tot atit de mult se va fi speriat cași noi.

Aga. În singurătate la un mic foc aprins
Era un om, de mare durere cuprins...

Regrete, amice Aga!

APARE:

La 1 și 15 a fiecărei luni, stil v.
Prețul acestui număr 50 bani. —
Pentru România 65 bani.

ABONAMENTUL:

Ediția de lux: — 20 cor. la an
Pentru străinătate: 25 „ „ „
Ediția simplă: — 12 „ „ „
Pe jumătate de an 6 „ — „
Pentru străinătate: 16 „ la an

Redacția și Administrația:
IV., Strada Zöldfa, Nr. 7.

Red. resp.: MIHAI STAN.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Rugăm toți abonații noștri cari nu și-au achitat încă abonamentul, să binevoiască a ne trimite sumele ce ne datorează. Preoți și învățători, abonații cu numărul pe fâșie: 16. 17. 18. 19. 20. 21. 3. 24. 29. 30. 31. 54. 91. 94. 104. 184. 187. 201. 204. 220. 2013. 2040. 2071. 2075. 2085. 2086. 2092. 2118. 2126. 2142. 2147. 2153. 2155. 2156. 2164. 2184. cite 7 cor. — Nrele 25. 26. 52. 2048. 2127 cite 4 cor. — 2020: 5 cor. 50. — 2177: 5 cor. 25. — 224. 2095 cite 3 cor. 50. — 22. 93. 103 cite 3 cor.

ARDELEANA

Institut de credit și economii, Societate pe acții. Sediul Orăștie, casele proprii. Fondată la 1885. — Capital social: 500,000 cor. — Fonduri: 400 de mii coroane. — Starea depunerilor: peste 2,400,000 cor. — Primește:
Depuneri spre fructificare, dela particulari cu 4%
— Darea de venit după interese o solvește institutul separat. —
Depuneri și ridicări făcute prin poștă se efectuesc cu întoarcerea poștei.

Cumpărați „ILUSTRATE“ ed. „LUCEAFĂRUL.“ Seria de 20 bucăți 120 b.

Cu numărul prim ce va apărea la 1 Ianuarie 1906, intrînd în anul al V-lea, deschidem **ABONAMENT NOU** la revista literară

LUCEAFĂRUL

— Abonamentul se plătește înainte! —

UNGARIA:

Ediția simplă:		Ediția de lux:	
un an . . .	12 Cor.	un an . . .	20 cor.
6 luni . . .	6 „	6 luni . . .	10 „

ROMÂNIA:

Ediția simplă:		Ediția de lux:	
un an . . .	16 cor.	un an . . .	25 cor.
6 luni . . .	8 „	6 luni . . .	13 „

Pentru învățătorii și preoții săraci un an în
Ungaria 7 cor., în România 12 cor.

Administrația, IV. Str. Zöldfa Nr. 7.

CEL MAI FRUMOS DAR de Crăciun:

Bartolomé Esteban Murillo:

Concepțiunea Mariei.

Rafaelo di Giovanni Santi:

Madona Sixtină.

Reproducție pe hartie specială de lux. Se pot pune în cadre.

Prețul cite 50 bani.

—|0|—

SCOARȚE

pentru LUCEAFĂRUL. Legătură elegantă în pinză, cu ornamente frumoase.

Prețul 2 cor. trimise franco.

—|0|—

CE SĂ CUMPĂRĂM COPILOR?

Pentru cei mici:

„Povești de Crăciun“

Fiecare poveste, tipărită elegant pe hârtie durabilă, e împodobită cu numeroase ilustrații în color. Prețul 1 ex. 1.50 b. și 10 bani porto.

Pentru cei mari:

VOLUMELE edit. «LUCEAFĂRUL»

—|0|—

NUELUȘA

REVISTĂ UMORISTICĂ ILUSTRATĂ ÎN COLORI.

Numărul 1 apare la 1 Ianuarie

Ungaria:

1 an 8 cor. 6 luni 4 cor.

Pentru învățătorii, studenții și preoții săraci:

1 an 6 cor. 6 luni 3 cor.